

N. Carandino: „De la Electra la Dama cu camelii”

Cartea lui N. Carandino *De la Electra la Dama cu camelii* este un „întinerar patetic”, conceput în formă epistolară, cu intenția declarată de a formula câteva sfaturi artistice adresate actorului, dar și cititorului de teatru. Scrisorile cuprinse în volum constituie portrete consistente, nuanțate, ale unor mari eroine din dramaturgia universală. Imaginea Electrei sau Ofeliei, a Ioanei sau a Norei, se conturează din analiza atentă, subtilă a textului, se îmbogățește cu accentele, cu semnificațiile revelate, de-a lungul anilor, de interpretele celebre. Studiul personajului nu începe cu prima lui replică, deosebit de importantă este intuirea vieții sale anterioare; pentru a înțelege Medeea lui Euripide trebuie urmărită călătoria argonauților; cheia descifrării Electrei o aflăm în întunecata istorie a Atrizilor, curățenia morală pe care o păstrează în suflet Margueritte Gauthier — curtezană răsfățată, regină neincoronată a Parisului — este un reflex al educației fetei crescute la țară.

În construcția unui personaj, criticul recomandă atenta păstrare a caracteristicilor epocii istorice, evitarea unor „actualizări” păgubitoare pentru adevărul piesei, pentru credința, sinceritatea actului artistic. Actualitatea marilor texte constă în universalitatea, în perenitatea conținutului ideatic și nu în artificii exterioare. „*Avem convingerea, scrie autorul, că teatrul nu este o fugă de povara substanței, un binevenit alibiu de găselnițe și jocuri formale. Cu alte cuvinte, scriem pentru un teatru actual care să nu fie văduvit de teatrul de ieri; pentru a putea deveni teatrul de mâine... Avem încredere în eternitatea Dramei*”.

Pentru integrarea în atmosferă, pentru intuirea climatului spiritual al unei piese, criticul recomandă, în afară de lecturile „obligatorii” (alte piese ale autorului, comentarii critice), și uneori înaintea acestora chiar, audiții muzicale, poezie, cărți despre epocă. O viitoare Electră, de exemplu, trebuie să citească poemele lui Pindar, să asculte Simfonia a 7-a de Beethoven. Urzeala personajului se țese treptat, după studiu și meditație, actorul va putea construi o existență

viabilă, o altă ființă, doar analizând și înțelegând. Cu aceeași atenție se cer priviți și ceilalți eroi ai piesei, a crea o bună Ofelie înseamnă a cunoaște perfect pe Hamlet și pe Polonius, a intui relațiile prințului cu Laert, personalitatea contradictorie, tulbură, a Gertrudei.

În afară de meritul unei fine, subtile, observații, al competenței critice, portretele realizate de N. Carandino au calitatea de a sugera o modalitate de abordare în analiza psihologică a personajului, de a îndemna la cercetare, la reflecție. Textul, generos în citate, făcând dese trimiteri la autori și opere critice, cu referiri frecvente și substanțiale la istoria spectacolului, nu pierde, totuși, prospețimea, stilul direct al genului epistolar. Evitând stufozitatea, reușind să dea sfaturi fără ton didactic, și fără erudiție seacă, fără a deveni pedantă, cartea — realmente utilă — constituie, în același timp, o lectură deosebit de plăcută, accesibilă unei categorii largi de cititori.

Cr. C.